

Svaki od datih referata bavi se određenim pitanjem ili grupom pitanja koja su pre svega vezana za pojedinačne etničke skupine.

Nešto opštiji uvid, mada opet bez jasnog osećanja interferencije, ipak se prezentuje u nekoliko radova. To je pre svega tekst o istorijatu naseljavanja i formiranju narodonosnih kolektiviteta na ispitivanom području, Đure Vidmarovića. Zatim je tu rad Lele Roćenović o tradiciji kićenja majskog drveta, ili *majbana*, koja se prati od početka ovog veka do danas. Iako autorka detaljno ispituje značenja, funkcije i genezu date pojave, zanimljivo je da ne otkriva njenu važnu vezu s kultom plodnosti. Slično, mada pre svega deskriptivno, i Jagoda Vondraček-Mesar daje uvid u bogatstvo različitih predbožičnih običaja u Lipovljanima.

U okviru *Lipovljanskih susreta '85*, u dva rada je globalno govoreno i o materijalnoj kulturi kraja. O tradicijskoj ishrani govori se u prikazu tzv. težačke hrane u grupnom istraživanju Milane Černelić, Libuše Kašpar, Smiljane Petr-Marčec i Nives Ritig-Beljak. Tu se daje inventar poslova uz koje se hrana priprema, njene vrste i načini pripreme, kao i određene promene u svemu tome u novije vreme. Drugim vidom materijalne kulture, narodnim graditeljstvom Lipovljana i okoline, pozabavio se Mladen Tomljenović.

Sledeća grupa radova prezentovanih u zborniku vezuje se za različita pitanja kulture pojedinih narodnosti, koje žive u Lipovljanima i okolici. Terenska istraživanja Olge Penavin vezuju se za ispitivanja jezika mađarskog stanovništva Lipovljana i Jamarica. A Marija Kiš "oživljava" tradiciju u sećanjima mađarskog stanovništva u istim selima. Ulogom tradicionalnog u folkloru i kulturi lipovljanskih Ukrajinaca zaokupljena je u svom izlaganju Dubravka Poljak-Makaruha. Kratak pregled načina života Roma na području opštine Novska dala je Lela Roćenović.

Posebnu celinu u zborniku predstavljaju tekstovi koji se bave kulturom narodnosti izvan Lipovljana - jedan je o folkloristici Mađara u Jugoslaviji nakon II svetskog rata (Olge Penavin), jedan predstavlja prikaz nekih aspekata kulture talijanske nacionalne skupine (Loredane Bogliun-Debeljuh), drugi se bavi rezultatima zaštite talijanske nacionalne skup-

ine s posebnim osvrtom na Vodnjan (Anite Forlani), dok je poslednji o istraživanju, prezentaciji i zaštiti kulture Rusina i Ukrajinaca Jugoslavije (Vlade Kostelnika).

Na kraju, u tekstu Vesne Turčin, reč je o mogućnostima obrade i zaštite dokumentacijske građe o folkloru narodnosti. Ovde se predlaže njeno uklapanje u projekat obrade i zaštite, u opštu zajedničku internacionalnu akciju čije se osnove ovde opisuje.

Sudeći po svemu, *Lipovljanski susreti '85* svakako predstavljaju određeni doprinos izučavanju kulture narodnosti kod nas. Ovi radovi ipak su više mogućnosti, nego njihova ostvarenja. Mnogo toga ostalo je samo u nagoveštaju i fragmentu. Prirodna veza, međusobnih uticaja i mešanja, kao i neprestano praćenje kontinuiteta i promena u tradicionalnoj kulturi narodnosti - prema smernicama koje se u uvodnim tekstovima daju - još uvek čekaju da budu proučene.

ZOJA KARANOVIĆ

Pontes Slavici, Festschrift für Stanislaus Hafner zum 70. Geburtstag, Herausgegeben von Dejan Medaković, Harald Jaksche, Erich Prunč, Wissenschaftliche Redaktion Eleonore Ertl, Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, Graz 1986, XI str., 434 str.

Jubilarni zbornik radova, posvećen austrijskom slavistu, članu Austrijske i Srpske akademije nauka i umetnosti, Stanislausu Hafneru, sadrži slavljenikovu bibliografiju i 35 radova slavista iz raznih dijelova svijeta o različitim temama s područja slavistike. Objavljeni su radovi književnoteorijske, književno-povijesne, lingvističke i etimološkijske problematike.

Zbog nedostatka prostora ukratko ćemo se zadržati samo na radovima koji se dotiču folklorističke problematike.

Erich Prunč (Graz), donosi rezultate terenskog istraživanja na području Jauntal (Austrija) u radu *Dvije formule zaklinjanja iz Jauntala*.

Maximilian Hendler (Graz) u radu *Asimetrični deseterac u lirskim narodnim pjesmama* razlaže lirske narodne pjesme koje su pisane asimetričnim desetercem, stihom karakterističnim za epsku tradiciju (što potvrđuju i drugi nazivi za taj metar - epski, muški ili junački deseterac).

Vrlo je zanimljiv rad o usmenoj književnosti Gerharda Neweklowskog (Klagenfurt) *Dvojezično pripovijedanje u Stinatzu*. Autor analizira fenomen dvojezičnog pripovijedanja (hrvatski - njemački) u hrvatskom selu Stinatz (Austrija) analizirajući pripovijedane tekstove na oba jezika i služeći se tročlanom klasifikacijom dvojezičnih pripovjedača, koju je predložila Nives Ritig-Beljak.

VILKO ENDSTRASSER

Bora Radovanović - Zatonjac, Zapisi o životu i običajima u Podunavlju, GRO "Dimitrije Davidović", Narodna biblioteka u Smederevu, Smederevo 1984, 87 str.

Prema osobnom sjećanju i kazivanju drugih Bora Radovanović u ovoj knjizi bilježi način života i rada, nošnju, običaje i sportske igre omladinaca u Podunavlju u (okolici Smedereva i Požarevca, dijelom u Stigu, posebice u selu Zatonju kod Velikog Gradišta).

Knjiga je podijeljena u tri dijela.

U prvom dijelu riječ je o narodnim zabavnim sportskim igrama mladih (o igri mladih, pripremama za igru i razbrajalicama). Opisano je četrdeset i osam igara: *žmurke, prsten nade, siromah čika, šuge, neka bije, topaci, školice, ide mačka, preskakanje konopca, bacanje lopte, jelačkinje, klikeri, čigra, klempe, krivi car, kidi, kolariču - paniču, kliš, čuš kape, trule čuprije, miriši! Stojna!, čuprije andžinajes, s grada na grad, roblje, hajduci - žandari, svinjice, svinjice na drugi način, đula, svinjice na gradski način, krajcarice, šurovanje, uza zid, pedaljke, s konja na magarca, popik, derekman, popik na drugi način, Srbi i Turci, kerovi i zečevi, krši proja,*

krpi guz, trule kobile, igra lopte, čik pogodi, dugmići i batrge. Uz igru su opisane i dječje igračke: *pucaljka, prskalica, pištaljka, zvrčka, čigra od kalema, ljuljaška, zmaj, strela, pračka, džida, šlajder, vito, kolektiv čobančića, kašika od vrbove kore i cice-mice.*

U drugom su dijelu (*Način života i rada*) opisani: dom, život u njemu, namještaj i posuđe, život u porodici, žena kao stup domaćinstva, život mladih, rad u polju, oblik seoske samouprave, spremanje hrane, nešto o govoru i jeziku te zabilješke o narodnoj nošnji (ženska nošnja).

U trećem su dijelu prikazani običaji i vjerovanja: *supreci, đurdevski uranak, dodolke, zavetina, ciganska zavetina, jurenje kolere, daća koleri, živa vatra, ljevka, božićni i uskršnji običaji, kolubčari, pogrebni običaj, običaji oko Ivandana, Todorova subota, pobraštinstvo i kumačenje, bratimljenje, bakanje, gašenje ugljeglja, bakanje protiv janike, bakanje protiv nicine, zabijanje klinova, lijek protiv mnogih bolesti, sugreb i vradžbine (mađije).*

ANTE NAZOR

Zvonimir Toldi, Nek se spominja i pamti, SIZ kulture općine Slavonski Brod, Muzej Brodskog Posavlja Sl. Brod, Slavonski Brod 1987, 158 str.

Knjiga predstavlja zbirku kratkih članaka što ih je autor objavljivao u *Brodskom listu* od 1985. do 1987. godine. Sadržajno, ona pruža presjek kroz sve slojeve tradicijske materijalne i duhovne kulture Brodskog posavlja, koju autor već više godina proučava i kontinuirano bilježi. U vremenskom pregledu taj presjek obuhvaća period od početka 20. st. do današnjih dana. Upravo iz suvremenog života brodskih sela nalazimo najviše zapisa u knjizi, pa se tako može pratiti djelovanje tradicijskih kulturnih oblika u današnjem kontekstu.

Svojim podnaslovom *Život i običaji seljačkog svita u Brodskom posavlju* djelo sugerira izvjestan nastavak opisivanja tradi-